

*Ірина Могілей, старший викладач,
Анна Макота, студентка 3 курсу
Черкаський державний технологічний університет*

АВТОРСЬКИЙ ІДЮСТИЛЬ ЯК КОМПОНЕНТ ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ЖАНРУ ЕСЕ

Відтворення поетичного світу художніх творів вимагає особливих методів відображення реальності і виявляється у необмеженому застосуванні авторської фантазії, художньої вигадки, що надають авторові свободу створення художніх поетичних образів і обставин розвитку сюжету. Дослідження різноманітних форм сучасної світової літератури виявляє її особливий характер, оскільки її можна вважати «особливо насиченою та високою формою дискурсу, яка максимально використовує мовний потенціал, як структурного характеру, так і стилістичного і соціолінгвістичного аспектів» [1, с. 205]. У сучасній художній публіцистиці відбувається обмеження створюваних образів реальністю фактів, публіцистичний твір зрідка спирається на вигадки та домисли, адже оперує фактами, так само як авторськими здогадками та гіпотезами, висунутими на основі цих фактів.

Одним з предметів зображення художньої публіцистики є людська спільнота, окремі персоналії, характери, історичні долі людей і людства. Публіцистичний твір містить узагальнення, зроблені через призму зображення індивідуальності, що поєднується із поетичною матрицею публіцистики, а саме її образно-символьним прочитанням. Письменник-публіцист здатен в усьому бачити численні вираження реальності, тому присутність автора у публіцистичному творі зазвичай дуже відчутна, адже його власна особистість, формуючи образно-символьне прочитання дійсних фактів, подій та явищ виходить на новий рівень авторської інтерпретації реальності. Метою даної розвідки є дослідження ідіостилістичних характеристик англійського есе.

Жанрові особливості творів художньої публіцистики, до яких належить есе «Рідна мова» (Mother Tongue, 1990) Білла Брайсона, сучасного американського автора, журналіста й публіциста, співвіднесені із характеристиками його власної авторської манери, зумовлені світоглядом автора, його власним поглядом на світ, впливом сучасної йому естетики і використанням художніх засобів зображення у їхньому взаємному зв'язку.

Загалом книга Б. Брайсона має повну назву «Рідна мова, або англійська мова: чому вона така, якою є» (The Mother Tongue: English and how it got that way) і присвячена кільком питанням походження, розвитку й розквіту англійської мови у тій колишній і сучасній формах, якими користувалися й користуються мешканці Британії. Британська культура постає цікавою темою принаймні кількох творів Брайсона, адже, народившись у 1951 році у штаті Огайо, він провів дитинство у штаті Айова, США, з 1973 року подорожував Англією, повернувшись до США, завершив вищу освіту у 1975-1977, коли знову виїхав до Британії, де оселився у графстві Йоркшир, прийнявши подвійне громадянство. Він з 1977 року, згодом разом із своєю родиною, впродовж майже двох десятиліть мешкав там, коли знову переселився до США, де наразі мешкає у штаті Нью Гемпшир. За літературними чатами, датованими 2024 роком,

письменницький доробок Б. Брайсона налічує 10 творів жанру публіцистичного есе або, серед інших, журнального репортажу про подорожі: Брайсон багато подорожував і всюди збагачувався враженнями від різноманітних країн. Британії присвячені його твори «Нотатки з маленького острова» (The Notes from a Small Island) і «Дорога у Малий Дрібблінг» (The Road to Little Dribbling), а також «Рідна мова» (Mother Tongue). Творчий доробок Б. Брайсона завжди одержував блискучу оцінку критики, його книги зазвичай долучені до європейських журналістських бестселерів. Публіцистична домінанта його письменницької кар'єри є важливою складовою власної версії перекладу уривку з твору «Рідна мова».

В основі комунікативного завдання, яке виконують тексти публіцистичного спрямування, завжди знаходиться висловлення когнітивної, тобто пізнавальної, інформації. Втім, стосовно художньої публіцистики, цю пізнавальну інформацію подано крізь призму бачення самого автора та за допомогою обраних ним засобів художнього зображення. Есеїстика Б. Брайсона містить низку притаманних художній публіцистиці рис: не лише журналістський фактаж, точну й цікаву інформацію, але й власні думки автора, його емотивні оцінки персонажів і подій, ознаки його власного ставлення до матеріалу.

Присутність автора тут завжди є відчутною завдяки висловленню його персонального світоглядного переконання, через його авторське мовлення, яке спрямовує нас до його особистості. Так формується уявлення про авторський ідіостиль Білла Брайсона, досвідченого журналіста й дописувача англійських друкованих видань.

Авторський гумор, його прагматична самоіронія, подекуди сарказм і парадоксальність мовлення стосуються не лише фактів, але й його власних оцінювальних суджень: *Not to put too fine a point on it, the labels are largely meaningless. We seldom stop to think about it, but some of the most basic concepts in English are naggingly difficult to define* [4, p.125] або: *The process is called ellipsis and is certainly very nifty. Would that I could do the same with my bank account* [4, p. 126]. Так само характерним для його ідіостилу є використання, поряд із термінологічною лексикою, просторічних висловлювань або лексики зниженого стилістичного реєстру: *Making English grammar conform to Latin rules is like asking people to play baseball using the rules of football* [4, p. 128], що підкреслює притаманні цьому жанру суб'єктивізовані, емоційно-зabarвлені риси оповіді [2, с. 96].

Емоційно-оцінювальна лексика творів жанру есеїстики, якому не надається ефект об'єктивного й беземоційного наративу, певним чином формує їх публіцистичний ресурс, до прикладу: *Such actions underline the one almost inevitable shortcoming of national academies. However progressive and far-seeing they may be to begin with, they almost always exert over time a depressive effect on change* [4, p. 130]. Так само: *English grammar is so complex and confusing for the one very simple reason that its rules and terminology are based on Latin - a language with which it has precious little in common* [4, p. 128].

Фразеологізми є так само важливою складовою прагматичного ресурсу твору авторської есеїстики, адже їх застосування розкриває художні можливості публіцистичного мовлення, наприклад: *The complexities of English are such that the authorities themselves often stumble* [4, p. 127].

Художній арсенал гумористичних засобів стилістичного оформлення творів Б. Брайсона містить різноманітні прийоми, серед інших, парадокс, або твердження, побудоване на самозапереченні [3, с. 8], у фрагменті: *However progressive and far-seeing they may be to begin with, they almost always exert over time a depressive effect on change* [4, р. 130]; так само, прийом іронії, що часто відображає до певної міри викривлену картину світу, застосовану задля підкреслення головної ідеї висловлення [3, с. 62]:...*the forty venerable members of the academy were, to quote the Sunday Times, 'up in apoplectic arms at the thought of tampering with something as sacred as French spelling* [4, р.130], або антитези, що полягає у представленні семантично протиставних тверджень [3, с. 68], як-от: *and in all controversies, it is better to wait the decisions of time, which are slow and sure, than to take those of synods, which are often hasty and injudicious* [4, р. 131].

Так само помітними засобами стилістичного оформлення ідей й думок твору є метафори у тексті уривку: *So it is probably fortunate that the English-speaking world never saddled itself with such a body,* [4, р. 130], або: *and for the next two centuries many others would echo his view* [4, р. 129].

До засобів синтаксичного стилістичного оформлення публіцистичної оповіді відносимо випадок паралелізму, одночасного або паралельного застосування однакових за будовою форм, на початку або наприкінці речення: *Instead of using loads of different verb forms, we use just a few forms but employ them in loads of ways* [4, р. 125].

Візуальний ефект есеїстики Б. Брайсона є відчутним, адже автор запрошує читача до розмови, дискусії, спонукає до роздумів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Делабастіта, Дірк. (2020). Літературознавство і перекладознавство. В: Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : Переклад з англ. За ред.: Івз Гамбієрта та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О.А. Кальниченка та Л.М. Черноватого. Вінниця: Нова Книга. 552 с.
2. Дубенко, О. Ю. (2005). Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник. Вінниця: Нова Книга. 224 с.
3. Єфімов, Л. П., Ясінецька, О.А. (2004). Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Посiбник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
4. Bryson, B. (2009). *Mother Tongue*. London : Penguin Books. 270 p.